

SISEMINISTEERIUM

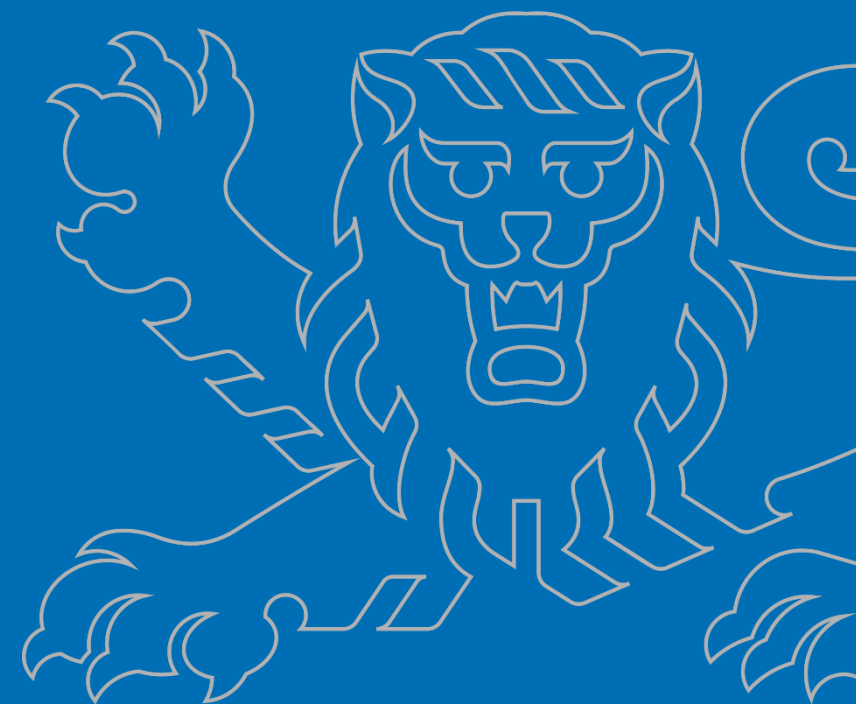

Politsei- ja Piirivalveamet

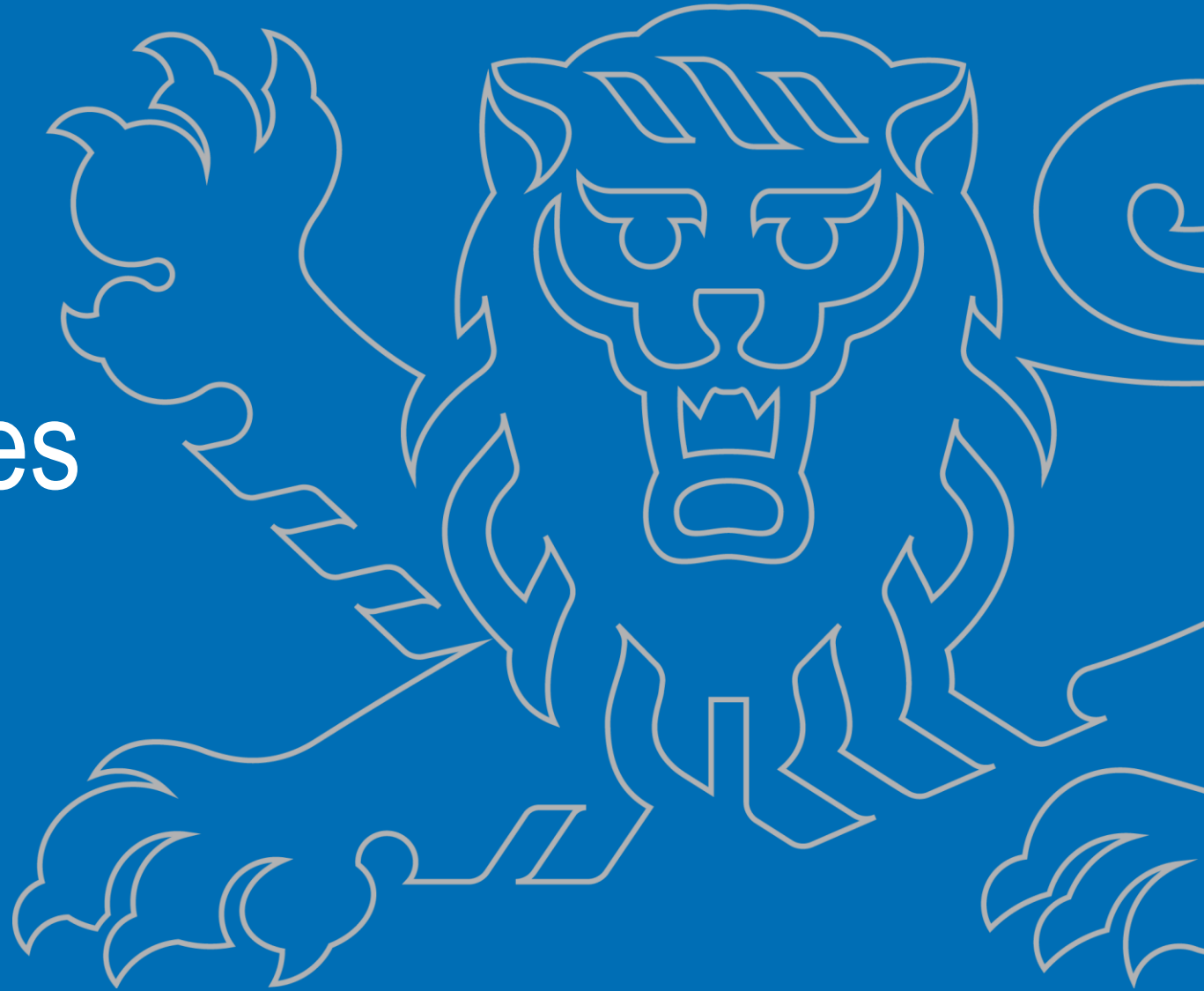
Miks vältida ebatõhusaid tegevusi ennetuses?

Siseministeeriumi nõunikud Nurmely Mitrahovitš ja Ain Peil
Politsei- ja Piirivalveameti ennetusteenuse omanik Gerli Grünberg,
Pärnu politseijaoskonna piirkonnapolitseinik Kelly Nurk

Tervisedenduse konverents 2022, Tallinn 28. september

Mis toimib ennetuses
ja mis mitte?

Mida tähendab ennetus?

Probleemi ja sellega seotud muude probleemide ärahoidmise, väljakujunemise, edasiarenemise ja korduvuse vältimine.

- Ennetus on teadus, mis tugineb teooriatele.
- Ennetusteaduses on kasutusel oma sõnavara.
- Ennetus sisaldab tõenduspõhiseid sekkumisi ja poliitikaid.

Mida tähendab ennetus?

Tabel 1. Ennetuse ja abistamise erinevus (kohandatud Finebergi põhjal, 2013)

Abistamine	Ennetus
Tee probleem kindlaks	Tee kindlaks probleemi tekke risk
Paranda olukorda (ravi haigust, muuda inimese käitumist normi suunas, lahenda probleem)	Vähenda riski (suuna ühiskondlikku normi)
Individuaalne teenuse osutamine ja eetiline vastutus kliendi ees	Eetiline vastutus ühiskonnas muudatuste tegemise eest
Kliiniline sekkumine, sotsiaalteenuse osutamine vms	Käitumuslikud ja sotsiaalsed sekkumisviisid

Riskitegurid

Suurendab
probleemi
kujunemise
tõenäosust

Vähendab
probleemi
kujunemise
tõenäosust

Kaitsetegurid

Elamustejanu
Impulsiivsus
Puudulikud eluoskused

Individuaalsus

Adekvaatne enesehinnang
Head eluoskused
Hea kohanemisvõime

Hooletusse jätmine,
väärkohtlemine
Pinged ja tülid perekonnas
Traumaatilised sündmused

Vanemad

Kuuluvus- ja lähedustunne
Aja leidmine ühisteks perekondlikeks
tegevusteks
Avatus mõttevahetusele

Kehv koolikliima
Nõrk seotus kooliga
Õpiraskused

Haridusasutus

Kuuluvus- ja lähedustunne
Eluoskuste arendamine
Eduelamus koolis

Sõprade puudumine, tõrjutus
Antisotsiaalsed sõbrad
Sotsiaaltõrjutuse mõju

Eakaaslased

Noorsootöö võimalused, osalemine
kogukonna tegevuses
Toetav suhtevõrgustik

Sotsiaalse sidususe puudumine
Ebavõrdsus
Kehv sissetulek ja elutingimused

Ühiskond

Majanduslik turvalisus
Ligipääs tugiteenustele
Turvaline ja hooliv elukeskkond

Miks valdkonnaülene ennetus?

Ärevus

Depressioon

Enesevigastamine

**Vägivaldne
käitumine**

**Uimastite
tarvitamine**

Õigusrikkumine

**Riskiv
seksuaalkäitumine**

**Koolist
väljalangemine**

Ennetuse põhimõtetes kokku leppimine

21.04.2021

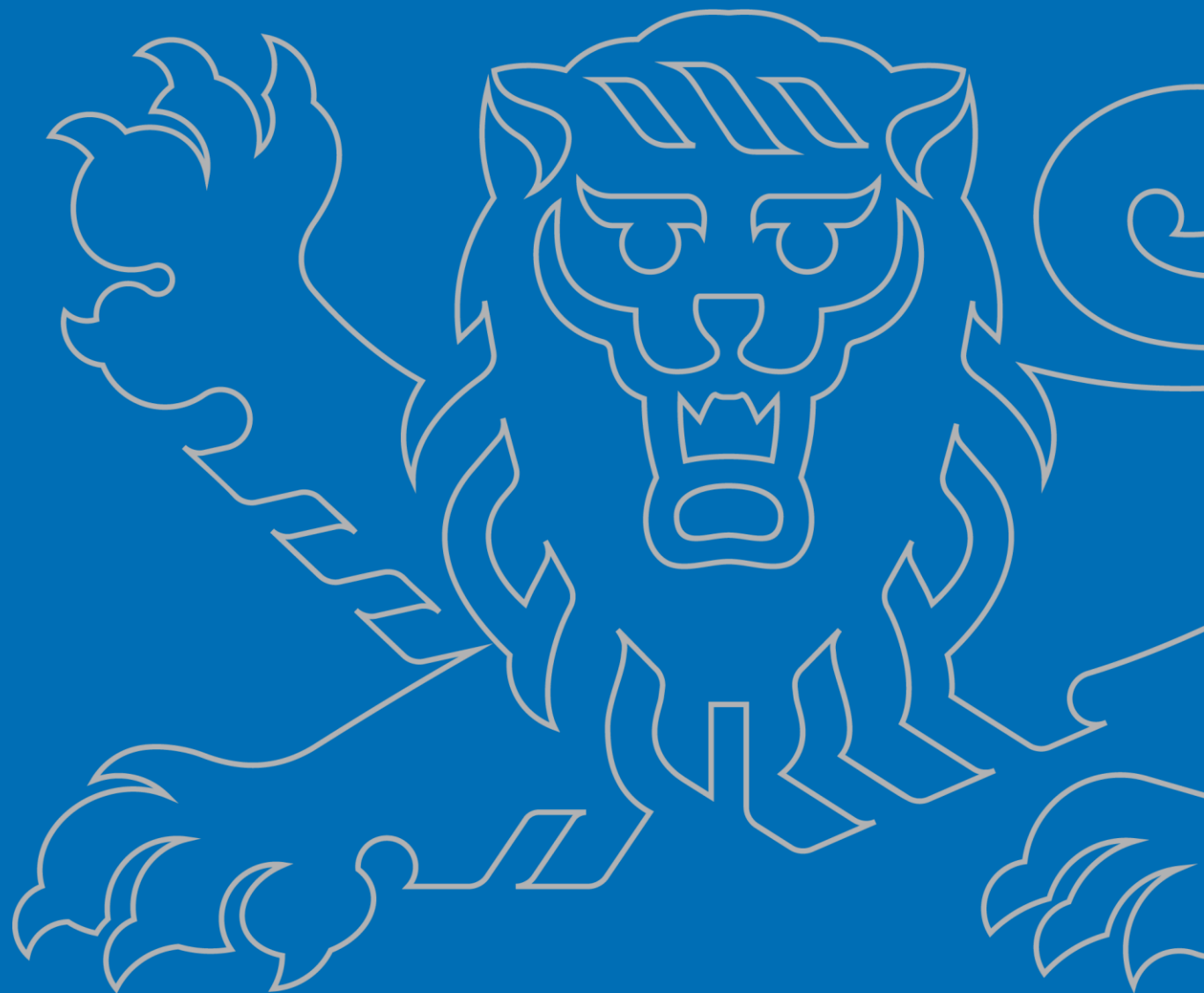
- ❖ **Valdkonnaüleses ennetuses on prioriteetseks sihtrühmaks lapsed ja noored.**
- ❖ Koostame ja kinnitame valdkonnaülese ennetuse pikaajalise poliitikaülese tegevusraamistiku.
- ❖ **Valdkonnaüleses ennetuses eelistame tulemuslike sekkumisviiside elluviimist ja loome tingimused lootustandvate sekkumisviiside tõhususe uurimiseks.**
- ❖ Keskendume ennetustegevuste elluviijate pädevuse tõstmisele.
- ❖ **Ennetus toimub ennekõike kohalikul tasemel, st maakondlike koostöökogude ning kohaliku omavalitsuse juhtimisel.**

Tõenduspõhine ennetus

Tõenduspõhine praktika: süsteemne otsuste langetamise protsess teenuste ja sekkumiste pakkumisel

- toetub tõendusele: positiivseid või paranenud tulemusi näidanud teaduslikele uuringutele
- toetub andmetele: mis on kogutud põhjalike eksperimentaaluuringute käigus

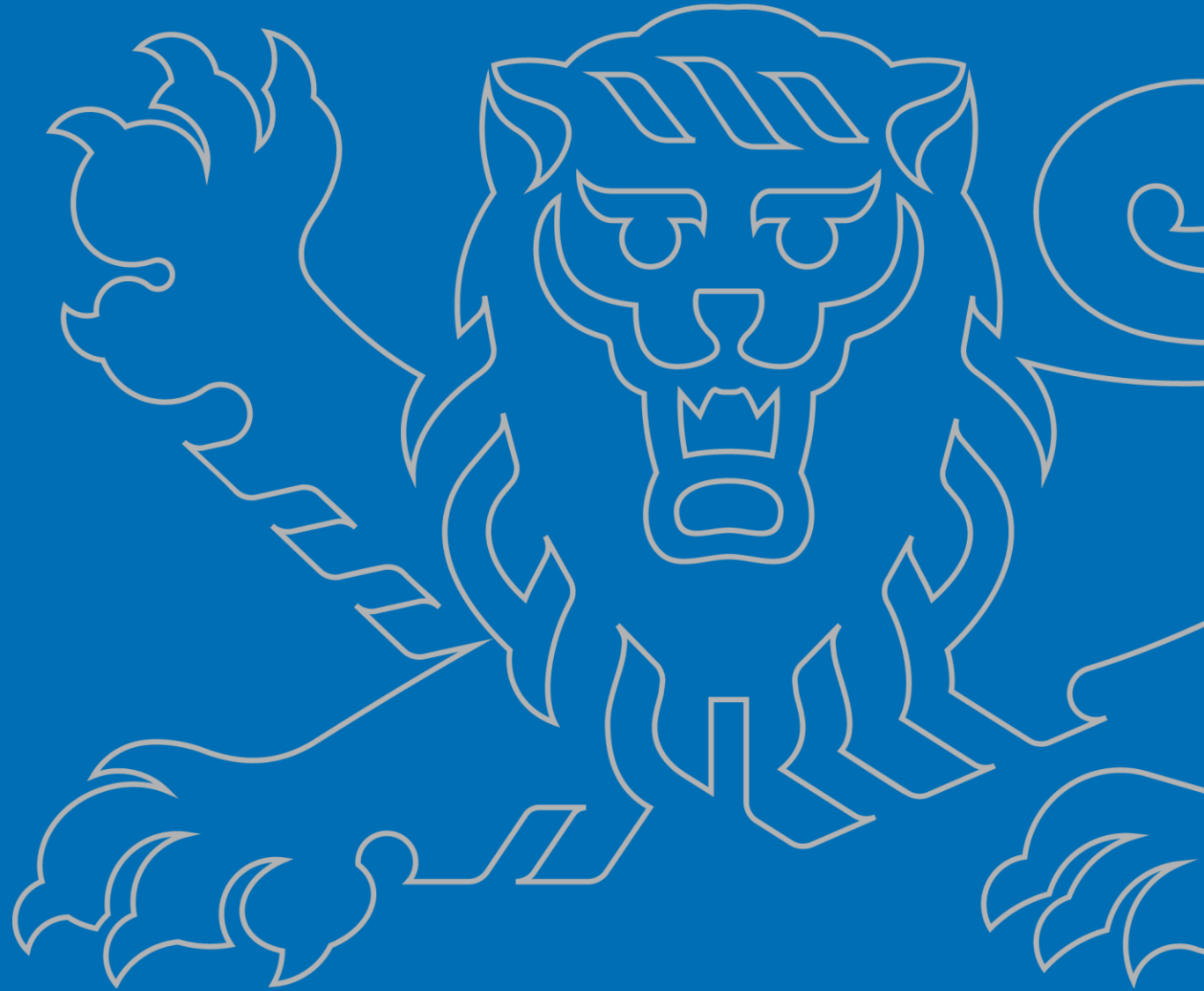
Ebatõhusad
ennetustegevused
lastele ja noortele

Uuringute põhjal on ebatõhusad

Klassitund

Uimastid

Alkohol
Narkootikumid
Sigarett

valmistamine

tarvitamine

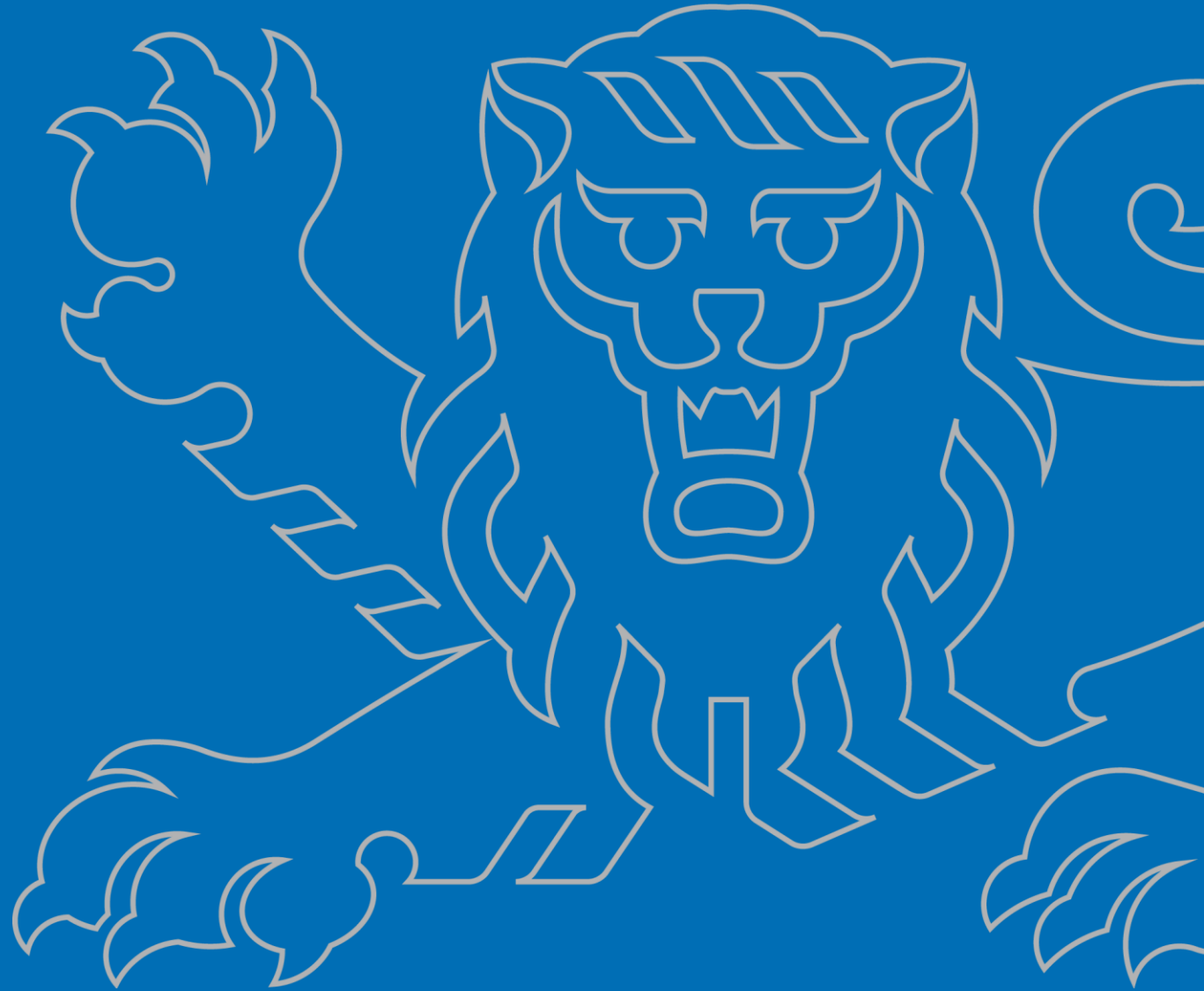
kahjulikkus

tagajärjed

mõju tervisele

infomaterjalid

Grupiarutelu

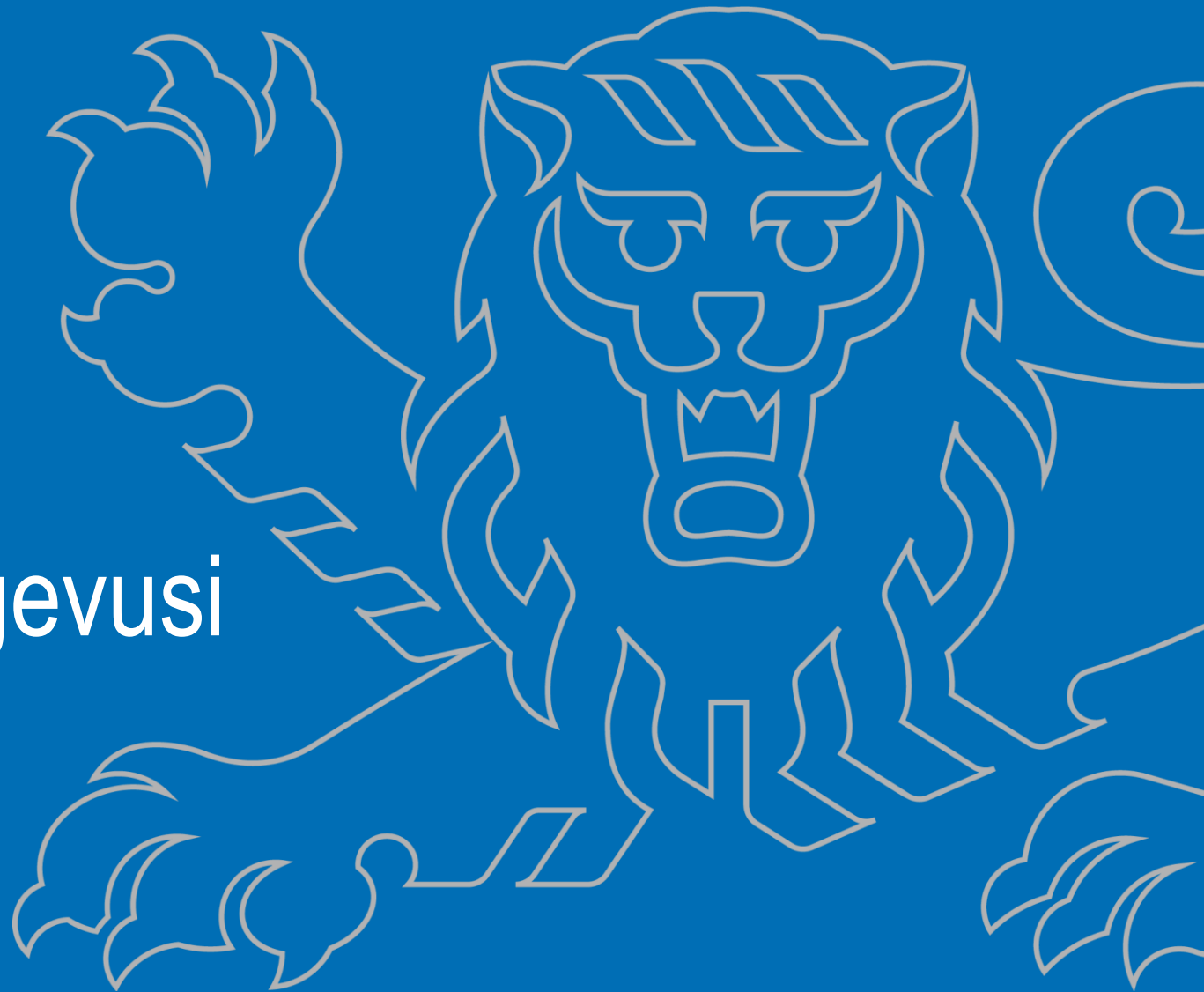

Töö gruppides ja veebis

Kes meid vaatavad veebi vahendusel, mõelge kaasa ja jagage oma mõtteid!

- Arutage omavahel laudkonnas 5 minuti jooksul nende küsimuste üle:
 - **Miks arvatakse, et need ennetustegevused töötavad?**
 - **Miks need tegelikult ei tööta?**
- Pange 3 minuti jooksul oma mõtted paberile kirja ja olge valmis neid jagama.

Kuidas ära tunda
ebatõhusaid ennetustegevusi
ja neid vältida

Tõhusa ennetustegevuse põhimõtted

Sisu

- Oskused
- Enesetõhusus
- Käitumisharjumused
- Normid ja hoiakud

Struktuur

- Arenguperioodist lähtumine
- Kestus ja ülesehitus
- Õpetajate ja juhtkonna oskused

Läbiviimine

- Toetav õpikeskkond
- Interaktiivne õpe

Tõhus vs pole tõhus (või on kahjulik)

- Eluoskuste arendamine
sh normatiivsed uskumused
- Koolikultuur ja kooli poliitika paigas
- Klassikeskkonna parandamine
- Individuaalse haavatavusega tegelemine
- Mentorlus

- Ainult info jagamine (nt uimastite, nende mõju või valmistamise kirjeldamine)
- Hirmutamistaktika
- Loengute läbi viimine
- Ühekordsed üritused (nt “El narkootikumidele” päev, teatrietendused jms)
- Endiste tarvitajate poolt kogemuste jagamine
- Narkotestimised koolis

Politsei- ja Piirivalveamet

Teadmiste suurendamine erinevate uimastite kohta ...

Vaatame ebatõhusaid meetmeid lähemalt

Hirmutamine...

... on tihti vastuolus noorte ja nende eakaaslaste kogemustega ning võib seetõttu tekitada vastupanu ja vältimist

... võib suurendada uimastite tarvitamist haavatavates rühmades

Vaatame ebatõhusaid meetmeid lähemalt

Endised uimastitarvitajad...

... tekitavad elevust, tugevaid emotsioone, kuid võivad avaldada soovimatut mõju, nt suurendada huvi uimastite vastu

... kujundavad normi, et uimastite tarvitamine mingis eas on tavapärane ja sellest on võimalik loobuda

Kuigi need meetodid ei tööta, on nad populaarsed.

Miks?

Vanglakülastusprogramm “Scared straight”

“Ütle lihtsalt EI!”

Eetiline ennetus

“Noored vajavad toetust, stabiilsust ja kaastunnet, mitte viha ja hirmutamist.

Kui vaimse tervise mured on tihedalt seotud uimastite tarvitamisega, siis hirmutavate meetmete kasutamine teeb olukorra ainult hullemaks, sest ei paku terapeutilisi lahendusi, mida noor vajab.

Noorte hirmutamine suurendab uimastite tarvitamist, mitte ei vähenda seda.”

Milline sekkumisviis töötab ...?

“**Eluoskuste**” arendamisel põhinevad lähenemised on tulemuslikud noorte käitumise mõjutamisel.

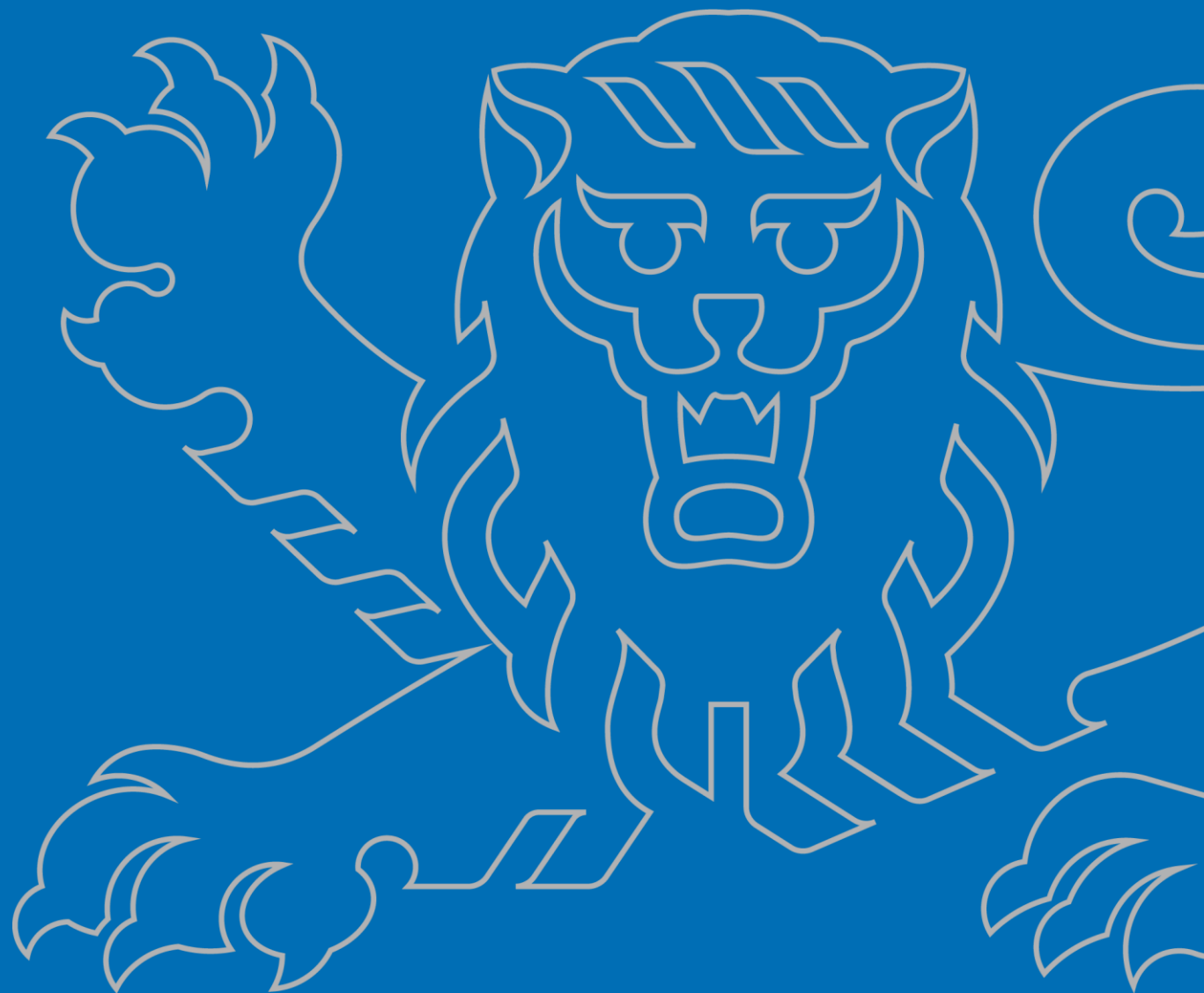
Programmid, nagu näiteks Eluoskuste arendamine (Life Skills Training), VEPA Käitumisioskuste Mäng (Good Behavior Game) või Avatud (Unplugged) on paljudes uuringutes näidanud häid tulemusi ning vähendavad alkoholi, tubakatoodete ja kanepi tarvitamist.

Eluoskuste arendamisel tegeletakse ka uskumustega, milline on tavapärane ja aktsepteeritud tegevus noorte seas.

Näide: standardid ennetuse sekkumistele

- ❑ **Selge fookus:** Sekkumine keskendub näiteks sotsio-emotsionaalsete oskuste arendamisele, eetiliste väärtuste rakendamisele igapäevaelus, normikujundamisele või keskkonna muutmisele.
- ❑ **Asjakohane keskkond ja iga:** Sekkumiseks on valitud eesmärgist lähtuvalt parim võimalik keskkond (nt kodu, kool või kogukond) ja sekkumise sisu vastab osalejate arengutasemele.
- ❑ **Teadmispõhisus:** Sekkumine kasutab parimat olemasolevat teaduslikku informatsiooni.
- ❑ **Kvaliteedi ja tulemuslikkuse analüüs:** Sekkumise rakendustruuduse, tõhususe ja mõjususe regulaarne uurimine on sekkumise rakendamise lahutamatuks osaks.
- ❑ **Vastavus kohalike oludega:** Sekkumine on kohandatud sobivaks rakendamise koha ühiskondlikele ja kultuurilistele eripäradele (eriti juhul, kui sekkumine on algupäraselt välja töötatud mõnes teises riigis).
- ❑ **Riski-ja kaitsetegurite arvestamine:** Sekkumine põhineb teaduspõhisel riski-ja kaitsetegurite raamistikul.
- ❑ **Ressursside piisavus:** Sekkumise eesmärkide saavutamiseks on piisavalt ressursse.
- ❑ **Kvalifitseeritud töötajad:** Töötajad on saanud erialase või ennetusalase väljaõppe ning nende arengu ja emotsionaalse heaoluga tegeletakse ennetustegevuse osana.
- ❑ **Tehniline tugi:** Sekkumisel on piisav tehniline tugi, mis toetab ka arendustööd.
- ❑ **Eetilisus:** Ennetustegevus järgib eetilisi printsiipe, võttes arvesse sihtrühma liikmete soost, rassist, etnilisest ja kultuurilisest taustast, seksuaalsest orientatsioonist, tervislikust seisundist ja muudest teguritest tuleneda võivaid vajadusi võrdse kohtlemise järele.
- ❑ **Valdkondade ülene koostöö:** Koostöö sarnaste eesmärkidega organisatsioonide ja teiste osapooltega on osa tegevuse strateegiast.

Eksperiment ja
politsei ennetus

SISEMINISTEERIUM

Täname kuulamast!

ain.peil@siseministeerium.ee

nurmely.mitrahovits@siseministeerium.ee

kelly.nurk@politsei.ee

gerli.grynberg@politsei.ee

